

Aan de gemeenteraad

Uw brief van	Uw kenmerk	Ons kenmerk	Voerendaal
-	-	507691	27 november 2024
Onderwerp		Behandeld door	Bijlagen
Stand van zaken mijnbouwschaderegeling Limburg		Mevr. M. Meertens (Voerendaal)	0

Geachte leden van de gemeenteraad,

Vanuit de Colleges van B&W en GS van de gemeentelijke en provinciale bestuurders hechten wij er aan uw raden en Staten goed mee te nemen in het proces van de afwikkeling van de mijnschade voor eigenaren/bewoners.

Deze mededeling is door de Provincie Limburg opgesteld en in een nagenoeg gelijke vorm en inhoud naar alle betrokken raden en Staten verzonden, zodat er een consistente en gezamenlijke informatievoorziening plaatsvindt. Het gaat dan om de 10 voormalige mijnbouwgemeenten (Stein, Sittard-Geleen, Beek, Beekdaelen, Heerlen, Brunssum, Landgraaf, Voerendaal, Kerkrade en Simpelveld) en de Provincie Limburg.

De aanleiding voor het huidige traject ligt in een lange geschiedenis, waar met het verzakken van winkelcentrum 't Loon en de gedeeltelijke instorting van de parkeergarage één van de eerste in het oog springende calamiteiten plaatsvond. Dit incident vormde de start voor een diepgaand onderzoek naar mogelijke na-ijleffecten van de voormalige steenkoolwinning. Na dit onderzoek is via een stichting een calamiteitenfonds ingesteld en zijn gesprekken gestart over mijnbouwschade. Om de vragen over de aansprakelijkheid te onderzoeken is, in een gezamenlijk proces, gestart met een proefproces aangaande de verjaring.

2. Context

Een omvangrijke studie uit 2016 heeft uitgewezen dat ten gevolge van de in de jaren '70 gestopte steenkoolwinning in Zuid-Limburg na-ijlende effecten kunnen optreden (<https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-795996.pdf>). Het gaat hierbij om effecten die samenhangen met stijgend mijnwater en het in de ondergrond aanwezige mijnbouwwerk. Voorbeelden hiervan zijn bodembeweging, beïnvloeding van grondwaterkwantiteit en -kwaliteit en uittredend mijngas. Naar verwachting zullen sommige effecten, waaronder bijvoorbeeld de stijging van het mijnwater, nog decennia voortduren. Andere gevolgen zijn onafhankelijk van tijd.

Het onderzoek – in opdracht van het toenmalige ministerie van EZ – startte in 2014 en werd in 2016 afgerond. De mijnen die in Zuid-Limburg tussen 1967 en 1974 zijn gesloten vergden nog lange tijd dat er grondwater werd weggepompt. Het wegpompen van het mijnwater werd stap voor stap stopgezet. Ter bescherming van enkele Duitse – tot 1992 nog actieve steenkoolwoningen – is in 1994 het pompen in geheel Zuid-Limburg stopgezet. Sindsdien is het mijnwater in heel Zuid-Limburg gestegen en tot op heden is het hydraulisch evenwicht nog niet bereikt.

Dit alles heeft gezorgd voor aanzienlijke en veelal gelijkmatige bodembewegingen. In de periode van de mijnbouwwinning bodemdaling en na het stopzetten van de grondwaterpompen is de bodem weer gaan stijgen. Gelijkmatige daling en stijging leidt niet tot schade. Maar veranderingen in de bodem die ongelijkmatig zijn opgetreden, kunnen schade aan gebouwen veroorzaken.

De diepte van de steenkoolwinning varieert in sterke mate. Kerkrade kent historische oppervlakkige mijnbouwactiviteiten die al vanaf de 12^e eeuw plaatsvinden. In het gebied van de diepe industriële mijnbouw (zoals in de gemeenten Stein en Sittard-Geleen) liggen de steenkolenlagen onder een dikke deklaag van kalksteen, zand en klei. Op basis van de uitgevoerde studies hebben in 2016 het Rijk en de Provincie Limburg (deze laatste mede namens de 10 voormalige mijnbouwgemeenten) afspraken gemaakt over een pakket met technische maatregelen. Met dit pakket, dat bijvoorbeeld bestaat uit monitoring van stijgend mijnwater en het saneren van schachten, nemen Rijk en regio in gezamenlijkheid verantwoordelijkheid voor een veilige leefomgeving. Uitgangspunt hierbij is dat de regio het maatregelenpakket uitvoert en dat het Rijk de maatregelen financiert.

Het gebied waar de na-ijlende effecten van de voormalige steenkoolwinning kunnen optreden, is gelegen binnen de grenzen van de 10 voormalige mijnbouwgemeenten.

Lancering I3ML in brief Vijlbrief

In de brief van staatssecretaris Vijlbrief van 27 oktober 2023 worden de principes voor een schaderegeling uiteengezet. Het is een stap die we zien als een bestuurlijk bouwplan om een werkende regeling op te zetten voor de afhandeling van schadeclaims. Ook is er vanuit de regio gekeken naar de zogeheten meekoppelkansen, zoals de mogelijkheden voor onderzoek naar mijnbouw en verduurzaming van woningen.

Deze meekoppelkansen kunnen in de toekomst via het regionaal instituut I3ML (Instituut voor Mens, Milieu en Mijnbouw) verder worden ontwikkeld. Echter ligt de eerste prioriteit bij het inrichten van een werkbare en voortvarende afhandeling van de schaderegeling, waarbij er uiteraard oog dient te zijn voor zorgvuldige juridische processen die horen bij toekenning en afwijzing van schademeldingen.

Om de opzet en implementatie van de mijnbouwschaderegeling zorgvuldig te organiseren, zijn er momenteel belangrijke stappen gezet op strategisch niveau, organisatorisch en in de uitvoering.

Strategische beslissingen

- **Uitwerken van de rechtsvorm:** Het ministerie van KGG werkt de juiste rechtsvorm uit waarin de schadeafhandeling formeel kan worden ingebed. Een groot aantal activiteiten zijn afhankelijk van deze keuze. Omdat een keuze van KGG nog steeds uitblijft (en niet duidelijk is wanneer dit besluit genomen gaat worden) is een groot aantal daarvan afhankelijke vervolgstappen noodgedwongen getemporeerd.
- **Samenwerking in stuurgroep en bestuurlijke klankbordgroep:** Een stuurgroep is ingericht, ondersteund door een bestuurlijke klankbordgroep bestaande uit vertegenwoordigers van de tien aangesloten gemeenten. Deze groep monitort het proces en adviseert over belangrijke beleidskeuzes, zodat de belangen van alle betrokken gemeenten goed worden vertegenwoordigd. Ook komen daar alle vereiste documenten en processen langs van alle bij dit proces aangesloten actoren (Rijk, regio, Commissie Mijnbouwschade en KGG), zoals daar zijn inrichtingsbesluit, garantieregeling, gebiedsafbakening, aannemelijkheid, huisvesting I3ML, etc.

Organisatorische voorbereidingen

- **Aanstellen van kwartiermakers:** KGG heeft twee kwartiermakers aangesteld: Patrick van der Broeck en Lilianne Ploumen. Zij zijn tot en met december 2024 verantwoordelijk voor het treffen van alle voorbereidingen zodat er straks een organisatie is ingericht (I3ML) die drie doelstellingen heeft: schademelden (het schadeloket), verduurzamen en onderzoek. Op dit moment ligt de prioriteit op het voorbereiden van het schadeloket.

- **Inrichting van de Limburg Kamer:** Binnen de onafhankelijke Commissie Mijnschade wordt een Limburg Kamer ingericht die zich volledig zal kunnen richten op het adviseren van de minister op de ingediende schadeverzoeken.

Uitvoering: Communicatie en onderzoek met een duidelijke communicatiestrategie

- **Uitvoeren van doelgroepenonderzoek:** Om de behoeften en verwachtingen van potentieel gedupeerden nauwkeurig in kaart te brengen, is een doelgroepenonderzoek gestart. De inzichten uit dit onderzoek helpen bij het afstemmen van de schadeafhandeling op de specifieke wensen en zorgen van de getroffen partijen.
- **Ontwikkeling van een meldingenreis-aanpak:** Er wordt gewerkt aan een meldingenreis vanuit de burger waarin alle contactpunten en stappen in de afhandelingsprocedure helder worden uitgestippeld. Deze klantreis vormt de basis voor een soepel en efficiënt proces dat de belangen van gedupeerden centraal stelt.
- **Communicatieactiviteiten:** Op dit moment wordt er een communicatiestrategie uitgewerkt waaruit een plan van aanpak wordt opgesteld met betrekking tot communicatie voor de komende jaren. Het doel hiervan is te borgen dat de burgers steeds goed worden geïnformeerd op de voor hen passende wijze en moment.

Vervolgstappen en verwachtingen

Hoewel we belangrijke voortgang hebben geboekt, zijn er nog enkele stappen te zetten. Eind 2024 heeft het bestuur een beter beeld van de benodigde tijd en processen om de schaderegeling operationeel te krijgen. Op dit moment is duidelijk dat nadat KGG een besluit heeft genomen over de rechtsvorm van het I3ML het nog een substantieel aantal maanden zal duren voordat schademeldingen daadwerkelijk in behandeling worden genomen.

Aangezien het besluit van het ministerie KGG over de rechtsvorm nog niet is genomen, kan op dit moment helaas nog geen startdatum worden gecommuniceerd. Wij beogen in de volgende voortgangsmededeling (voorzien rond februari 2025) meer concrete informatie en een duidelijker tijdspad aan te kunnen geven.

Vanuit provincie en gemeenten hebben wij de afgelopen periode op verschillende momenten en via verschillende wegen trachten te bevorderen dat ministerie KGG de rechtsvorm-keuze definitief zou gaan maken. Hierbij was de verwachting dat de brief van voormalig staatssecretaris Vijlbrief afdoende duidelijkheid bood aan ministerie KGG.

Er is een moment geprikt waarin een delegatie van de 10 gemeenten en de provincie Limburg hierover met minister Hermans (KGG) spreekt.

Wij hopen u met deze mededeling voldoende te hebben geïnformeerd over de huidige stand van zaken en de stappen die wij ondernemen om de regeling zorgvuldig en daadkrachtig vorm te geven.

Wij vertrouwen erop u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN VOERENDAAL,
Namens dezen,
De secretaris,

C.J.H.M. Janssen

Dit document is elektronisch aangemaakt en daarom niet ondertekend